

Nr 15**Trafikutskottets betänkande i anledning av propositionen 1974:86
angående skyldighet att använda bilbälte jämte motioner.****Propositionen**

I propositionen 1974:86 har Kungl. Maj:t (kommunikationsdepartementet) dels berett riksdagen tillfälle att yttra sig över de riktlinjer för en bilbälteslagstiftning som angetts i propositionen,

dels föreslagit riksdagen att antaga inom kommunikationsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1916:312) angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik.

I propositionen redovisas riktlinjerna för en lagstiftning som medför skyldighet att använda bilbälte vid färd med personbil.

Enligt huvudprincipen skall användningsplikt gälla för sittplatser i framsäte, där bilbälte är monterat. Vissa undantag krävs dock av praktiska och tekniskt-medicinska skäl.

Undantag av praktiska skäl är motiverat vid backning, färd inom parkeringsplats, parkeringshus, bensinstations- eller verkstadsområde eller under liknande förhållanden. Vidare bör undantag gälla där hastigheten är låg och dessutom täta av- och påstigningar förekommer, t. ex. vid lokal postdistribution, vid viss distribution av tidningar och liknande. Likaså bör taxi-trafiken undantas i ett inledningsskede. Användningsplikten skall ej heller gälla bl. a. den som är under 15 år. Från användningsplikten undantas även den som enligt läkarintyg ej bör använda bilbälte.

Ersättning för skada föreslås ej skola jämkas på grund av underlåtenhet att använda bilbälte.

I fråga om ikraftträdandet uttalas att detta får bestämmas senare med hänsyn till informationsbehov etc. En lämplig riktpunkt anges vara den 1 januari 1975.

Lagförslaget

Det vid propositionen fogade lagförslaget har följande lydelse.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1916:312) angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik**

Härigenom förordnas att 2 och 5 §§ lagen (1916:312) angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*2 §¹

För skada, som i följd av trafik med automobil tillfogas annan person än föraren eller sådan egendom, som icke med automobilen befordras, vare automobilens ägare ansvarig, ändå att han ej är till skadan vållande; dock vare ägaren från ansvarighet fri, där av omständigheterna framgår, att skadan varken förorsakats av bristfällighet å automobilen eller vållats av föraren.

Har den, som skadan led, genom eget vållande därtill medverkat, bestämme rätten, efter ty för varje fall prövas skäligt, om och i sådant fall till vilket belopp skadestånd skall utgå.

Har den, som skadan led, genom eget vållande därtill medverkat, bestämme rätten, efter ty för varje fall prövas skäligt, om och i sådant fall till vilket belopp skadestånd skall utgå. *Underlåtenhet att använda bilbälte skall ej tillräknas den skadelidande som vållande.*

Föraren vare lika med ägaren pliktig ersätta sådan skada, som ovan sägs, där ej av omständigheterna framgår, att föraren icke varit vållande till skadan.

5 §²

Har i följd av trafik med två eller flera automobiler uppstått skada, för vilken ägare eller förare å olika sidor svara, åligge ansvarighet dem en för alla och alla för en. Sinsemellan skola de olika sidorna taga del i ersättningens gäldande efter ty rätten med hänsyn till omständigheterna prövar skäligt. Där vållande visas föreligga å någon sida men det icke styrkes att annan sida är vållande, skall dock den förra sidan i förhållande till den senare vidkännas hela ersättningen.

Lider i följd av trafik, varom i första stycket sägs, någondera automobilens ägare eller förare eller honom tillhörig egendom skada, varde skadeståndet jämkat efter ty prövas skäligt, där ej av omständigheterna

Lider i följd av trafik, varom i första stycket sägs, någondera automobilens ägare eller förare eller honom tillhörig egendom skada, varde skadeståndet jämkat efter ty prövas skäligt, där ej av omständigheterna

¹ Senaste lydelse 1939:284.

² Senaste lydelse 1934:39.

framgår, att varken bristfällighet å bilen eller vållande vid dess förande medverkat till skadan. Där vållande visas föreligga å någon sida men det icke styrkes att annan sida är vållande, skall dock den förra sidan i förhållande till den senare bära hela skadan.

framgår, att varken bristfällighet å bilen eller vållande vid dess förande medverkat till skadan. Där vållande visas föreligga å någon sida men det icke styrkes att annan sida är vållande, skall dock den förra sidan i förhållande till den senare bära hela skadan. *Vid tillämpning av vad nu sagts skall underlåtenhet av förare att använda bilbälte ej tillräknas honom som vållande.*

Denna lag träder i kraft den dag Kungl. Maj:t bestämmer.

Motionerna

I motionen 1974:1771 av fru Johansson i Hovmantorp (s) hemställs att riksdagen måtte besluta att förslaget om undantag för taxibilar från lagstiftning om bilbälten inte skall gälla vid transport av skolbarn till och från skolan eller av skolan anordnade resor till bad, idrottstävlingar och liknande.

I motionen 1974:1772 av herr Strömberg i Botkyrka (fp) hemställs att riksdagen som sin mening uttalar A. att lämpligt organ får i uppdrag att genomföra en brett upplagd informationskampanj i anledning av de nya bestämmelserna, B. att polisen uppmanas att under tiden närmast efter bestämmelsernas ikraftträdande ägna särskild uppmärksamhet åt användningen av bilbälten.

I motionen 1974:1773 av herrar Åkerlind (m) och Strindberg (m) hemställs att riksdagen beslutar avslå propositionen 1974:86 angående skyldighet att använda bilbälte.

I motionen 1974:1777 av herr Johansson i Hållsta (c) hemställs att riksdagen vid sin behandling av propositionen 1974:86 hos Kungl. Maj:t uttalar nödvändigheten av att en effektiv informations- och propagandakampanj kommer till stånd inför ikraftträdandet av lagstiftningen om skyldighet att använda bilbälte.

I motionen 1974:1778 av herr Söderström (m) hemställs att riksdagen med avslag på propositionen 1974:86 uttalar att det i propositionen angivna syftet snarast bör förverkligas genom en lagstiftning med föreskrifter rörande fordons utrustning i enlighet med vad i motionen närmare angivits.

Utskottet

I december 1972 uppdrog de för trafiksäkerheten ansvariga ministrarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige åt Nordiska trafiksäkerhetsrådet att utreda de problem som hänger samman med en lagstiftning om skyldighet att använda bilbälte och lägga fram förslag till enhetliga nordiska regler för sådan skyldighet. I juni 1973 överlämnade trafiksäkerhetsrådet till ministrarna rapporten Bilbelter (Nordiska trafiksäkerhetsrådets rapport nr 2) med förslag till lagstiftning om skyldighet att använda bilbälte. Rapporten har remissbehandlats i de fyra länderna. I rapporten konstateras att den tekniska och medicinska utredningen entydigt visar att bilbältet är synnerligen effektivt när det gäller att rädda liv, minska antalet skador och lindra skadornas omfattning. Det bedöms att antalet dödade i personbilar kan reduceras med över en tredjedel och antalet icke dödligt skadade med ca en fjärdedel om 75 procent av förare och framsätesspassagerare använder bilbälte (trepunktsbälte) i kollisionsögonblicket. Trafiksäkerhetsrådet gör också den bedömningen att andra skyddsanordningar av passivt slag som kan ersätta bilbältena inte finns eller kan komma fram annat än på längre sikt. I debatten om bilbältena har också enligt departementschefen deras skyddsegenskaper allmänt vitsordats. Uppfattningarna om det lämpligaste sättet att öka användningen av dem anses däremot ha varit skiftande. När det gäller attityderna inom Norden till en lagstiftning om obligatorisk användning av bilbälten sägs undersökningar visa en klart positiv inställning. I ett fall förordade sålunda mer än 80 procent av de tillfrågade en sådan lagstiftning. Trafiksäkerhetsrådet anser att man har anledning räkna med ett positivt gensvar hos bilisterna på en lagstiftning om skyldighet att använda bilbälte, vilket enligt departementschefen bör underlätta övervakningen. Mot den angivna bakgrunden och med hänsyn till att det enligt trafiksäkerhetsrådets uppfattning — vilken stöds av internationella erfarenheter — inte är tillräckligt med information och propaganda för att höja användningsfrekvensen till en godtagbar nivå har trafiksäkerhetsrådet föreslagit en lagstadgad skyldighet att använda bilbälte vid färd. För svenskt vidkommande erinrar departementschefen om de upprepade informationskampanjer som statens trafiksäkerhetsverk genomfört men som gett endast begränsade resultat. Departementschefen ansluter sig därför till trafiksäkerhetsrådets förslag att användningen bör göras obligatorisk genom lagstiftning.

Av det anförda framgår att bilbältet är effektivt när det gäller att rädda liv och minska skador i samband med trafikolyckor. Bältets användningsfrekvens bör därför höjas och även utskottet anser att detta bäst sker genom lagstiftning om användningsplikt. Utskottet tillstyrker därför att en lagstiftning som medför skyldighet att använda bilbälte vid färd med personbil införes.

Härav följer att utskottet avstyrker motionen 1974:1773 om *avslag på propositionen* samt motionen 1974:1778 att riksdagen med avslag på propositionen uttalar att det i propositionen angivna syftet snarast bör förverkligas genom en lagstiftning med föreskrifter rörande fordons utrustning i enlighet med vad i motionen närmare angivits.

En positiv medverkan från bilisternas sida är en väsentlig faktor vid lagstiftningens genomförande. Det är också viktigt att myndigheterna genom upplysningsverksamhet söker förankra lagstiftningen i allmänna rättsmedvetandet. Departementschefen har i samband med frågan om lagens ikraftträdande framhållit behovet av information i olika avseenden. I motionen 1974:1772 aktualiseras frågan om en *brett upplagd informationskampanj* i anledning av de nya bestämmelserna och i motionen 1974:1777 frågan om en *effektiv informations- och propagandakampanj* inför lagstiftningens ikraftträdande. Även utskottet anser att en sådan kampanj bör komma till stånd. Det torde dock få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma formerna för dess genomförande. Vidare vill utskottet betona vikten av att utvecklingsarbetet för förbättring av bältenas hanteringsegenskaper effektiviseras. Vad utskottet nu anfört bör av riksdagen ges Kungl. Maj:t till känna.

Utskottet förutsätter att polisen ägnar erforderlig uppmärksamhet åt *användningen av bilbälten* efter lagens ikraftträdande varför yrkandet i motionen 1974:1772 i den delen ej bör föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Med hänsyn till önskvärdheten av att användningsplikten får ett positivt gensvar bland dem som den avser har departementschefen ansett sig böra undantaga taxitrafiken från lagstiftningen under ett inledningsskede. Samtidigt ges också möjlighet att studera vilka tekniska förbättringar som är möjliga för att underlätta bältesanvändningen, vilket sägs vara av särskild betydelse för just dessa kategorier. Utskottet ansluter sig till dessa synpunkter och tillstyrker – med beaktande av att undantaget endast gäller under ett inledningsskede – förslaget även i denna del.

I motionen 1974:1771 har yrkats att undantaget för taxibilar ej bör gälla vid *transport av skolbarn* till och från skolan eller av skolan anordnade resor till bad, idrottstävlingar och liknande. Utskottet vill med anledning härav erinra om att för bl. a. taxikörning med skolbarn gäller kungörelsen (1970:340) om skolskjutsning. Där i stadgas att i framsätet på personbil får vid skolskjutsning ej befordras mer än en passagerare och denne skall ha fyllt tio år. I anvisningar för tillämpning av bestämmelsen utfärdade av trafiksäkerhetsverket sägs att sittplatsen i fråga skall vara försedd med godkänt trepunkts säkerhetsbälte. Utskottet förutsätter att frågan i övrigt för skolbarnens del får lösas genom föreskrifter av skolmyndigheterna. Att i lagen om bilbälte införa speciella regler vilka – med den i propositionen angivna utformningen – endast skulle gälla skolbarn, som fyllt 15 år, måste

däremot enligt utskottets mening anses mindre lämpligt. Med hänvisning härtill och då frågan torde lösas i samband med den slutliga regleringen av användningsplikten för taxitrafiken avstyrks ifrågavarande motion.

Av det ovan anförda torde framgå att utskottet finner det väsentligt att införandet av lagen förbereds på ett sådant sätt att bästa möjliga resultat uppnås. Lagstiftningen bör emellertid träda i kraft så snart detta med hänsyn till behovet av information och övervakning kan ske, dock senast den 1 januari 1975.

Vad departementschefen i övrigt anfört om riktlinjerna för en bilbälteslagstiftning har inte gett utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Utskottet tillstyrker likaledes förslaget till lag om ändring i lagen (1916:312) angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen
 - a. med avslag på motionerna 1974:1773 och 1974:1778 godkänner de av departementschefen i propositionen 1974:86 förordade riktlinjerna för en bilbälteslagstiftning,
 - b. i anledning av motionerna 1974:1772, yrkandet A, och 1974:1777 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande en bilbälteskampanj m. m.,
 - c. avslår motionen 1974:1772, yrkandet B,
 - d. avslår motionen 1974:1771,
2. att riksdagen antager det i propositionen 1974:86 framlagda förslaget om ändring i lagen (1916:312) angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik.

Stockholm den 2 maj 1974

På trafikutskottets vägnar
SVEN GUSTAFSON

Närvarande: herrar Sven Gustafson i Göteborg (fp), Mellqvist (s), Dahlgren (c), Lothigius (m), Lindahl i Lidingö (s), Persson i Heden (c), Hjorth (s), Hugosson (s), Håkansson i Rönneberga (c), Rosqvist (s), Stjernström (c), Magnusson i Kristinehamn (vpk), Sellgren (fp), Signell (s) och Johansson i Vrångebäck (m).